

Верховний
Суд

«Vade mecum» вітчизняної цивілістики

22 березня 2021 року

Верховний
Суд

Співвідношення «чинність» & «дійсність» (ст. 203 ЦК України)

варіант 1 – «чинність» і «дійсність» в розумінні ст. 203 ЦК мають однакове смислове навантаження і ідентичні правові наслідки. За такого підходу нечинність правочину прирівнюється за підставами, наслідками, іншими ознаками до його недійсності;

варіант 2 – «чинність» і «дійсність» є схожими поняттями, проте різні по своїй сутності, та законодавець помилково використав в назві коментованої статті термін «чинність»;

варіант 3 – «чинність» і «дійсність» є взаємопов'язаними поняттями, але різними по своїй сутності. Вимоги до чинності та дійсності можуть співпадати, але й можуть відрізнятися. Зокрема, чинність охоплює собою вимоги, які дозволяють стверджувати про вчинення правочину (наприклад, істотні умови необхідні для укладення договору, втілення домовленості сторін в належну форму). Тому нечинність правочину не є синонімічною до недійсності правочину.

Верховний
Суд

Яким вимогам має відповідати зміст правочину?!

Постанова ВС від 11.06.2020 у справі № 281/129/17.

URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89824663>

Під змістом правочину розуміється сукупність умов, викладених в ньому. Зміст правочину, в першу чергу, має відповідати вимогам актів цивільного законодавства, перелічених в статті 4 ЦК України. Втім, більшість законодавчих актів носять комплексний характер, і в них поряд із цивільно-правовими можуть міститися норми різноманітної галузевої приналежності. За такої ситуації необхідно вести мову про те, що зміст правочину має не суперечити вимогам, встановленим у цивільно-правовій нормі, хоча б вона містилася в будь-якому нормативно-правовому акті, а не лише акті цивільного законодавства. Під вимогами, яким не повинен суперечити правочин, мають розумітися ті правила, що містяться в імперативних нормах.

Верховний
Суд

Яким вимогам має відповідати зміст правочину?!

Постанова ВС від 17.06.2020 в справі № 761/26114/17.

URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90168904>.

Тлумачення частини четвертої статті 55 Закону України «Про нотаріат» (в редакції, яка діяла на момент посвідчення нотаріусом спірного договору) свідчить, що ця норма вимог до змісту правочину не передбачає і її недодержання само по собі не є підставою для визнання правочину недійсним.

Верховний
Суд

Яким вимогам має відповідати зміст правочину?!

Постанова ВС від 11.11.2020 у справі № 591/3176/17.

URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92973161>

«Недопустимим є встановлення неустойки (штрафу чи пені) за правомірну відмову від виконання зобов'язання або односторонню відмову від договору. У справі, що переглядається: у оспорюваному пункті 2.6 фактично передбачено штраф за односторонню відмову від договору; оспорюваний пункт 2.6 суперечить сутності неустойки, оскільки її встановлення не допускається за правомірну відмову від виконання зобов'язання або односторонню відмову від договору. Тобто обов'язковість положень акту цивільного законодавства слідує з його змісту».

Верховний
Суд

На який момент правочин має відповідати вимогам?!

Постанова ВС від 24.04.2020 у справі № 522/25151/14-ц.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89034137>.

Підстава недійсності правочину (оспорюваності чи нікчемності) має існувати в момент вчинення правочину.